

Aan: Uri Rosenthal, VVD Verkiezingsprogramma commissie
Erik Ziengs, Tweede Kamerfractie,
Jan Huitema, Fractie Europees Parlement

Den Haag, 19 april 2020

Betreft: De circulaire economie als nieuw Nederlands verdienmodel

Beste Uri, Erik, Jan,

Een sterke Nederlandse economie drijft op het creëren van toegevoegde waarde welke wij alleen in stand kunnen houden door continu te innoveren. In onze bestaande 'lineaire' economie gaat echter veel waarde onnodig verloren als gevolg van verspilling, vervuiling en vernietiging. Bekende voorbeelden zijn de 'plastic soep' in oceanen, overmatig textielgebruik (fast fashion), voedselverspilling, het wegwerpen van hoogwaardige elektronica en het slopen van gebouwen. Als we onze economie ook in de 21ste eeuw gezond willen houden zullen we ons systeem daarom echt anders moeten gaan inrichten¹.

In een 'circulaire' economie bestaat afval niet langer, maar wordt de waarde van materialen zo lang mogelijk behouden en hiermee nieuwe waarde gecreëerd. Dit vergt dat we onze producten anders gaan ontwerpen en productieketens anders gaan inrichten, zodat grondstoffen optimaal maar ook steeds opnieuw kunnen worden gebruikt. Een circulaire economie richt zich op duurzame economische groei die niet meer is gekoppeld is aan de extractie van grondstoffen. Om deze reden draagt een circulaire economie tevens bij aan de energietransitie. Immers, door minder materialen te gebruiken, te vervoeren en de bestaande materialen slimmer te gebruiken, kunnen we onze energiegebruik en de hieruit voortkomende CO₂-uitstoot tot wel 30% helpen reduceren²

Nederland heeft volop kennis in huis voor de totstandkoming van een circulaire economie, zoals de beste industriële vormgevers en sterk verweven industrie-clusters. We kunnen daarmee wereldwijd de toon zetten. Nederland heeft tevens de hoogste secundaire inzet van materialen in heel Europa: gemiddeld recyclen we 1,7 duizend kilo per jaar per inwoner³. Om in 2050 een volledig circulaire economie te realiseren⁴, kan de overheid de transitie naar een circulaire economie versnellen door de spelregels aan te passen, ons fiscaal stelsel anders in te richten en zelf als 'launching customer' op te treden.

Hierbij moet echter worden genuanceerd, dat de 'circulaire economie' in beleid geen doel op zich moet worden, als we daarbij de onderliggende redenen voor een circulaire economie uit het oog verliezen. Het huidige VANG-beleid is bijvoorbeeld sterk gericht op het reduceren van restafval, wat in de uitwerking betekent dat steeds meer aparte afvalstromen worden afgesplitst, om daarmee de resterende 'rest-afval'-stromen te verminderen⁵. Het resultaat hiervan is de inefficiënte inzameling en verwerking van lage kwaliteit plastic afval dat niet goed kan worden hergebruikt. Het is niet duurzaam om als consumenten onnodig veel plastic te gebruiken, dit apart te scheiden en te laten vervoeren, om uiteindelijk alsnog te

¹ Ellen MacArthur Foundation (2015). [Growth Within: a circular economy vision for a competitive Europe.](#)

² Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), 2018. [Kan de circulaire economie een bijdrage leveren aan de energietransitie?](#)

³ Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 21-02-2020. [Circulaire Economie in Nederland](#)

⁴ Rijksoverheid, 14-9-2019. Alle grondstoffen hergebruiken in 2050. [Alle grondstoffen hergebruiken in 2050](#)

⁵ Volkskrant, 10-7-2019. Hugo Bellaart (VVD Gooise Meren) [Verwerking van ons plastic afval is een drama](#)

laten verbranden. De oplossing zou aan het begin van de keten moeten liggen door beter te ontwerpen, afspraken met distributeurs te maken en een goede scheiding bij afvalverwerkers te ondersteunen voor hergebruik in de industrie. In een circulaire economie dient de gehele keten verantwoordelijkheid te nemen voor het gebruik van grondstoffen, en ligt de verantwoordelijkheid niet alleen bij de consument.

De Europese Commissie heeft recent een actieplan aangekondigd voor de circulaire economie⁶, met maatregelen die wij als VVD meteen zouden moeten omarmen: regels moeten worden aangepast om de deeleconomie (sharing economy) te faciliteren en het makkelijker te maken om producten als dienst aan te bieden (product-as-a-service). Het gebruik van single-use plastics moeten we snel kunnen reduceren, door een keten-aanpak met bijvoorbeeld statiegeld-regelingen en door eisen te stellen aan producten zodat verpakkingen worden ontworpen voor hergebruik. Daaraan zou moeten worden toegevoegd dat consumenten bij de aankoop van producten niet alleen eisen mogen stellen aan garantie, maar ook de mogelijkheid tot reparatie en hergebruik, middels een zogenaamd 'right to repair'. Bij een defect moet in plaats van volledige vervanging, reparatie de norm zijn om de levensduur van producten te verlengen.

In ons belastingstelsel zal bovendien een verschuiving moeten optreden waarbij we grondstofgebruik en de impact hiervan op het milieu belasten op basis van 'true pricing'. Dit zal gepaard kunnen gaan met een verlaging van de belasting op arbeid, zodat slimmer ontwerpen, onderhouden en recyclen daadwerkelijk loont⁷. Het principe 'de-vervuiler-betaalt' moet hierbij opgaan om zo aan het begin van de waardeketen niet extractie, maar het hergebruik van materialen te stimuleren. Dit draagt niet alleen bij aan de financiering van circulaire verdienmodellen maar helpt ook om nieuwe betekenisvolle banen te creëren, bijvoorbeeld in onderhoudswerkzaamheden, recycling of juist het opwaarderen van producten.

Bovengenoemde voorbeelden zijn stuk voor stuk liberale maatregelen die de transitie naar een circulaire economie versnellen door innovatie te stimuleren en zonder onnodige druk te leggen op winkeliers of de keuzevrijheid van consumenten. Zo creëren we verdienkansen voor Nederlandse ondernemers en industrie, nieuwe banen in de deeleconomie, maar sparen we ook het milieu. Bovendien verminderen we onze geopolitieke afhankelijkheid van landen die het merendeel van zeldzame aardmetalen bezitten. Om competitief te zijn in de 21ste eeuw zullen we niet alleen waarde moeten ontsluiten, maar ook moeten inzetten op behoud. De circulaire economie biedt hier een kans die we als liberalen moeten benutten.

Wij werken graag samen aan een bijdrage voor het volgend verkiezingsprogramma.
Graag vernemen wij uw reactie,

Thematisch Netwerk Liberaal Groen

⁶ European Union, 11 maart 2020: [The European Green Deal: Circular Economy Action Plan](#)

⁷ Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), 2017. [Fiscale Vergroening](#): belastingverschuiving van arbeid naar grondstoffen.
- Zie ook: Manifest Belastinghervorming voor de Circulaire Bouweconomie <https://ex-tax.com/circulairebouw/>